

VADOVĖLIO RECENZIJĄ

1. Bendra informacija apie vadovėlio rankraštį

Pavadinimas: Biologija 8
Autoriai: Ana Gliebė, Margarita Purlienė
Dalykas: Biologija
Klasė: 8
Leidykla: Leidykla „Šviesa“

Vadovėlis aiškiai orientuotas į mokinių bendrųjų kompetencijų bei gamtamokslinės kompetencijos ugdymą. Pateikiamos užduotys, kurios moko ir skatina mokinius diskutuoti, kritiškai vertinti, daryti išvadas, prognozuoti bei taikyti įgytas žinias praktikoje. Visa tai kartu su informacija apie naujausius mokslo pasiekimus rodo šio vadovėlio modernumą ir patrauklumą.

2. Vadovėlio turinio vertinimas

2.1. Vadovėlio medžiagos atitiktis Bendrosioms programoms

Vadovėlis BIOLOGIJA 8 skirtas aštuntos klasės mokiniams. Jame pateikta medžiaga numatyta Pagrindinio ugdymo bendrųjų programų Gamtamokslinio ugdymo 7–8 klasių koncentro mokinių veiklos sričių turinyje – Gamtos tyrimų, Organizmų sandaros ir funkcijų ir Gyvybės tęstinumo. Dalyko turinys atrinktas tinkamai.

2.2. Vadovėlio metodinė struktūra

Vadovėlio struktūra aiški, leidžia suprasti, kaip naudotis mokymosi priemone: turinys optimalus savo dydžiu, jo seka suprantama. Įvade paaiškinta, kaip iš vadovėlio mokytis, sąvokos paryškintos ir knygos gale pateikiamas glaustas sąvokų žodynelis. Medžiaga suskirstyta į 5 skyrius, kurių kiekvienas sudarytas iš kelių temų (I – 9 temos, II – 3, III, IV ir V – po 5 temas). Kiekviena tema išdėstoma per du arba keturis atverstus puslapius.

Skyrių pavadinimai parodo skyriaus esmę. Skyrių pradžioje užrašyti klausimai ir žemiau pateikti atsakymai išradingai atskleidžia skyriaus turinį. Pvz., 3 skyrus **Kvėpavimas ir šalinimas**: *Kas bus šio skyriaus objektas?, Ko mokysimės?, Kam reikia žinių apie kvėpavimą ir šalinimą?, Ką veiksime per pamokas ir namuose?, Kuo naudositės per pamokas?, Kur galėsite pritaikyti įgytas žinias?*

Gana intriguojantys ir, manau, žadinantys mokinių smalsumą temų pavadinimai. Tokie pavadinimai, kaip „Palydėkime maistą virškinamuoju traktu“, „Mano organizmas mane gina“,

„Judėkime, kad būtume sveiki“, mokiniams aiškūs, skatina mokymosi motyvaciją. Temose pateiktos sutartiniais ženklais pažymėtos rubrikos, kurios padeda mokiniui mokytis. Pvz., kiekvienos temos pradžioje rubrika *Netrukus* supažindina su temos uždaviniais, nusako, kaip įgytos žinios pravers ateityje, *Tai įdomu* – skatina domėtis ir patiems ieškoti naujovių ir įdomybių, *Klausimai ir užduotys*, *Pasitikrinkite žinias* – padeda pasitikrinti žinias ir įsivertinti savo pasiekimus.

Vadovėlio pradžioje pateiktas atverstinis *Ko mokėmės septintoje klasėje* skirtas prisiminti, ko mokiniai mokėsi praėjusiais mokslo metais, jame pateikti klausimai ir užduotys skatina pasikartoti. Atliekant užduotis, mokiniai dažnai skatinami pritaikyti savo gyvenimo patirtį (nervas – elektros laidas), anksčiau įgytas žinias ir gebėjimus, pvz., kaip maistą apdoroja kiti gyvūnai, kaip plinta ligas sukeliantys mikroorganizmai. Galbūt kai kurių temų, pvz., *Netinkamos mitybos padariniai*, *Kam reikalinga energija* užduotys galėtų labiau skatinti prisiminti jau žinomus dalykus.

Vadovėlyje pateikta didelė užduočių įvairovė. Kadangi užduotys dažniausia yra susijusios su realaus gyvenimo situacijomis, jos skatina kritiškai mąstyti (mitai apie nervų sistemą), diskutuoti, spręsti problemas (Aleno Karo knyga „Lengvas būdas mesti rūkyti“), kūrybiškai dirbti (iš plastilino, popieriaus ar siūlų pasigaminti chromosomas). Įdomios užduotys pateikiamos kraujotakos, kvėpavimo, mitybos temose. Mokiniai skatinami kelti hipotezes, atliekant tyrimą, ieškoti atsakymų, aptari ir vertinti rezultatus. Nemažai užduočių skatina ieškoti papildomos informacijos įvairiuose šaltiniuose. Mokiniai skatinami tartis, dirbti grupėse, pateikiama patarimų, kaip veiklos rezultatus pristatyti klasės draugams.

Kiekvienas skyrius pabaigiamas atverstiniu *Apibendrinkime*, kuriame kartu su teorinės medžiagos trumpa santrauka pateikiamos viso skyriaus medžiagą integruojančios užduotys, ir atverstiniu *Įsivertinkite*, kuriame mokiniai skatinami pamąstyti, kaip sekėsi atlikti užduotis ir kaip sekėsi mokytis. Mokiniais pateikiami kriterijai, pagal kuriuos jiems bus lengviau atpažinti savo pasiekimų „laiptelį“. Tai puikus sumanymas. Šių užduočių pagalba mokiniui bus lengviau suprasti savo stipriąsias bei silpnąsias sritis bei kaip reikėtų jas tobulinti.

Vadovėlio medžiaga sudėtingumu ir apimtimi pritaikyta įvairių mokymosi stilių mokiniams. Informacija čia pateikiama tekstu, informatyviais paveikslais, schemomis, sudaromos galimybės dalyvauti diskusijose, modeliuoti, atlikti tyrimus. Ši metodų įvairovė nuosekliai pateikiama visuose vadovėlio skyriuose. Didesnę praktiką turinčiam mokytojui tikriausiai nebus sunku individualiai pritaikyti užduotis daugiau ir mažiau pasiekusiems mokiniams.

2.3. Vadovėlio medžiagos tekstinė ir vaizdinė kokybė

Vadovėlio tekstinė ir vaizdinė medžiaga kiekiu, sudėtingumu ir struktūra pritaikyta aštuntos klasės mokiniams. Tekstas neperkrautas informacija, sakiniai trumpi. Daugelis teorinių teiginių paaiškinami remiantis mokiniams suprantamais pavyzdžiais. Šie su gyvenama aplinka susiję pavyzdžiai daro vadovėlį patrauklų mokiniui. Vadovėlio medžiagą praturtina rubrika *Tai įdomu*. Pvz., apie Kauno klinikose atliekamas širdies persodinimo operacijas, namų dulkes ir jų sukeliamas sveikatos problemas, kaip *iPhone* programos pagalba nustatyti maisto porcijos kaloringumą. Vadovėlyje pateiktos pačios svarbiausios sąvokos ir jos aptariamos įvairiuose kontekstuose, o tai mokiniui padeda ne tik geriau jas suprasti, bet ir tinkamai naudoti. Pvz., aiškinantis maisto kaloringumą, įvardijami energijos matavimo vienetai. Atliekant užduotis, energijos matavimo vienetais nuolat naudojama.

Iliustracijų daug, jos naudojamos tikslingai – daugeliu atvejų ta pati informacija pateikiama ir tekstu, ir vaizdine medžiaga. Pvz., aprašoma žmogaus kraujotaka ir kraujagyslių sandara ir šalia pateikiamas paveikslas, kuriame apibendrintai ir patraukliai pateikiama ta pati informacija arba ir tekstu, ir paveikslu pateikta informacija apie sausumos ir vandens gyvūnų kvėpavimą.

Kai kurios iliustracijos suteikia detalesnės informacijos (taisyklinga ir netaisyklinga laikysena), apibendrina teksto turinį (sveikos mitybos piramidės, maiste esančios ir išseikvotos energijos pusiausvyra). Iliustracijos įvairios, labai daug nuotraukų, kurios turi aiškia mokomąją paskirtį (šeimoms požymių panašumai, dominuojančiųjų ir recesyviųjų genų lemiami požymiai, vilko ir arklio dantys), schemų, kurios padeda geriau suprasti medžiagą ir ją išmokyti (odos funkcijos, reflekso lankas, taiskyklinga ir netaisyklinga laikysena). Vaizdinė medžiaga šiuolaikiška, atspindi mokinius supančią aplinką (judesių koordinacija sportuojant, merginų ir vaikinų antriniai lytiniai požymiai, kontracetinės priemonės, rūkymo poveikis organizmo sistemoms ir organams). Iliustracijos turi pavadinimus ir paaiškinimus.

Vadovėlyje pastebėti nedideli netikslumai yra pažymėti rankraštyje, juos ištaisyti nebus sunku.

2.4. Vadovėlio medžiagos tinkamumas vertybinėms nuostatoms ugdyti

Vadovėlio medžiaga puikiai parinkta ir pritaikyta ugdyti Pagrindinio ugdymo programoje numatomoms nuostatoms: domėtis gyvybės įvairove ir ją saugoti, suvokiant jos vientisumą ir trapumą, suvokti subalansuotos mitybos reikšmę, nevartoti psichiką veikiančių medžiagų, rūpintis savo ir kitų žmonių saugumu bei sveikata.

2.5. Vertintojo pasirinkti vadovėlio turinio vertinimo kriterijai

Vadovėlio skyrius rišančioji grandis – projektinis darbas „Gimtinė pro rasos lašą“ yra puikus autorių sumanymas. Jis įprasmina beveik visą vadovėlio turinį, padeda mokiniams geriau suprasti

mokslo žinių svarbą, parodo žinių pritaikymo galimybes. Projektinis darbas turi ilgalaikį poveikį tiek formuojant nuostatas, tiek ugdant kompetencijas. Šis darbas atveria mokytojui galimybes diferenciuoti ugdymo turinį bei užduotis.

Gražus sumanymas skyrių užbaigti bendraamžių iš įvairių mokyklų atsakymais į klausimus: Pvz., *Kodėl domiesi biologija?*, *Kokią tiriamąją veiklą teko atlikti?* ir kt.. Daugelio mokinių atsakymai nuoširdūs, pilni džiaugsmingų prisiminimų ir puikių tiriamojo darbo pavyzdžių. Tai, be abejonės, sudomins skaitytojus ir daugelį paskatins drąsiau dalyvauti konkursuose, tyrinėti, savarankiškai ieškoti atsakymų.

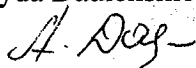
Taigi, projektas visokiariopai praturtina vadovėlių, o bendraamžių atsakymai į klausimus padaro jį patrauklesnį mokiniui.

IŠVADA

Vadovėlis atitinka Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių turinio vertinimo tvarkos aprašo šeštame punkte nurodytus reikalavimus.

Recenzavo Alyda Daulenskienė

Parašas

Data 2012-04-18

Kopija tikra
Administracijos sekretorė

Jovita Krivaitienė
2012.04.18

